

Marek Pawlak

Transfer z Polski pieniędzy przez zagranicznych inwestorów.

Część pierwsza

Rejestrowanie wyników działalności gospodarczej

Wyobraźmy sobie (w tekście jest stosowana forma pierwszej osoby liczby mnogiej, bo „my” to autor i czytelnik) gospodarstwo rolne i jego właściciela, który skrupulatnie zapisuje wszystkie swoje dochody i wydatki. Produkuje zborze i je sprzedaje w punktach skupu osiągając z tego tytułu realne dochody. Musi też dokonywać zakupów, na przykład nawozów i paliwa do ciągnika. Na kartce papieru narysował pionową linię i spisuje te wszystkie przepływy finansowe, po lewej stronie przychody a po prawej stronie wydatki. Na koniec roku odejmuje od przychodów wydatki i wynikiem jest saldo wymiany towarowej.

Tak samo dzieje się w skali całej gospodarki, takie kalkulacje przeprowadza Narodowy Bank Polski i je publikuje co roku. Przykładowo w roku 2025 saldo wymiany towarowej było dla Polski ujemne i wynosiło -15,27 mld US\$, co oznacza, że więcej towarów do Polski wpłynęło niż z niej wypłynęło.

Drugim elementem działalności gospodarczej naszego hipotetycznego gospodarstwa rolnego mogą być usługi. Rolnik może przenocować letników i wziąć za to pieniądze. Czasem jednak jeździ do miasta autobusem i musi zapłacić za bilet. Te wydatki także zapisuje na kartce papieru, po jednej stronie pionowej kreski wydatki a po drugiej przychody. Na koniec roku odejmuje od sumy przychodów sumę wydatków i jest to tak zwane saldo działalności usługowej.

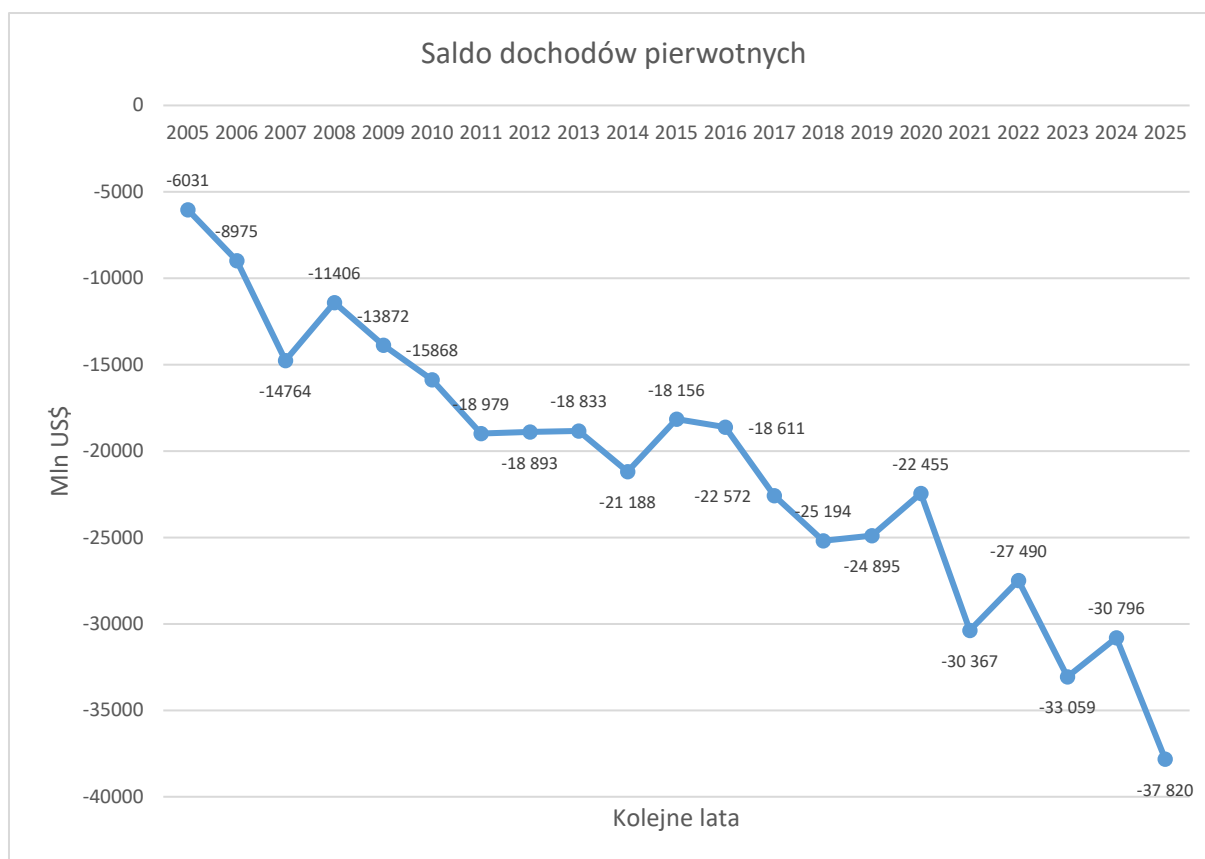
Tak samo dzieje się w skali całej gospodarki, Przykładowo saldo usług dla Polski za rok 2025 wynosiło 44,45 mld USD. Było zatem dodatnie. Można powiedzieć, że nasz kraj zarobił na świadczeniu usług innym krajom.

Trzecim obszarem, gdzie nasz rolnik może zarabiać pieniądze, jest działalność inwestycyjna. Jeśli posiada odpowiednie środki finansowe, może je pożyczyć sąsiadowi i otrzymać dochód w postaci odsetek. Pieniądze są nadal jego, on je tylko wypożycza. Po ustalonym czasie wracają

wraz z odsetkami i dochód w postaci odsetek także jest zapisywany po jednej stronie pionowej linii. Rolnik może także zainwestować pieniądze, jeśli je posiada, w inny sposób. Może przystąpić do spółki jako udziałowiec lub akcjonariusz. Tutaj jednak musi oddać swoje pieniądze wybranej spółce, w zamian za oddane pieniądze dostaje zaświadczenia, które określane są mianem akcji lub udziałów. Można je zachować, sprzedać na giełdzie, są one elementem majątku naszego rolnika. Spółka może wypłacić dywidendę właścicielom akcji, które wyemitowała, i to może być dochód dla naszego rolnika. Te dochody rolnik także skrupulatnie zapisuje po jednej stronie pionowej kreski na kartce papieru.

Tak też jest w skali całej gospodarki. Dochody z tytułu oprocentowania pożyczek i dywidend dla rezydentów Polski w roku 2025 wyniosły 25,63 mld US\$. Ale to jest tylko jedna strona, po lewej stronie pionowej kreski. Skoro rezydenci Polski mogą inwestować za granicą, to zagraniczni inwestorzy mogą także inwestować w Polsce. To jest miejsce pod drugiej stronie pionowej kreski. Przykładowo dochód z dywidend i odsetek zagranicznych inwestorów w Polsce w roku 2025 wyniósł 63,45 mld US\$. Zatem saldo na tym rachunku było ujemne i wyniosło -37,82 mld US\$. Współcześnie ten trzeci rachunek określa się mianem dochodów pierwotnych. Oprócz dywidend i odsetek są na nim także ujęte wynagrodzenia dla zagranicznych pracowników.

W ostatnich latach saldo obrotów towarowych było dla Polski ujemne z wyjątkiem roku 2020 i 2023. Saldo usług było w ostatnich latach zawsze dodatnie. Możemy powiedzieć, że Polska zarabia na świadczeniu usług zagranicznym klientom. Trzecie saldo dochodów pierwotnych było zawsze ujemne. Wynika z tego, że zagraniczni inwestorzy zarabiają w Polsce więcej niż polscy inwestorzy zarabiają za granicą. To ujemne saldo dochodów pierwotnych stale się pogłębia. Przedstawiono to na rysunku 1. Pogłębiane się ujemnego salda dochodów pierwotnych spotęgowało się po przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej w roku 2004.

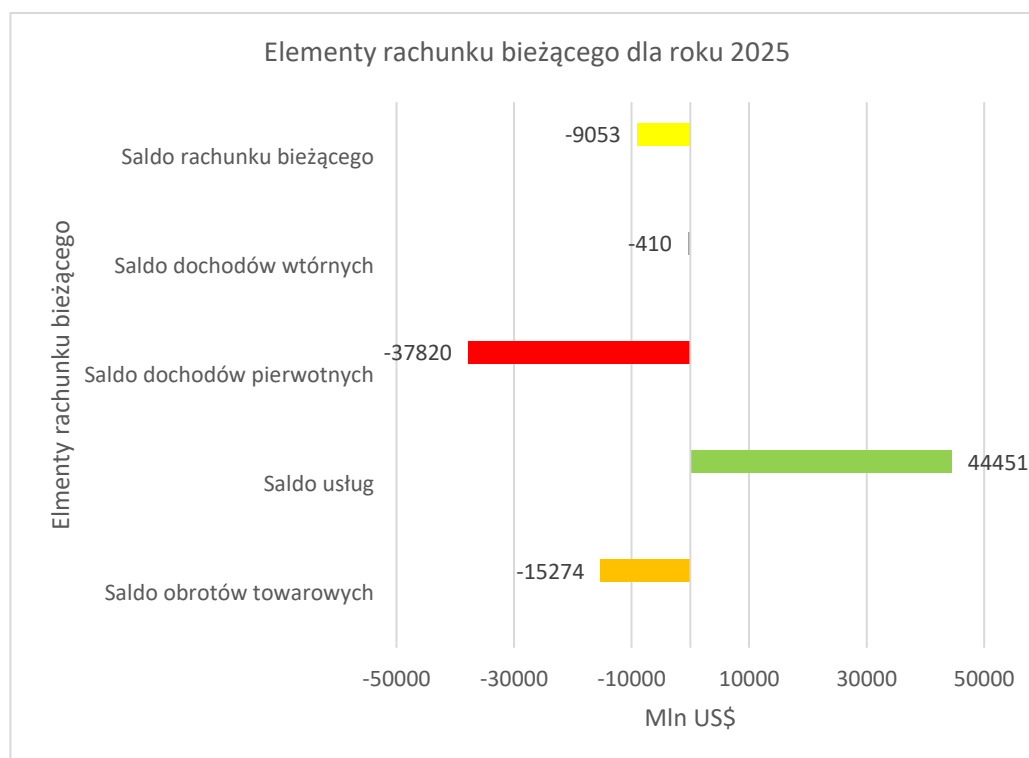

Rys. 1. Saldo na rachunku dochodów pierwotnych dla Polski
 Źródło: opracowanie własne na podstawie danych NBP

Jest jeszcze czwarty rachunek, tak zwanych dochodów wtórnych, na którym odnotowywane są przepływy mające formę transferów bieżących. Są to przykładowo: darowizny, nieodpłatny eksport oraz import towarów i usług, dokonywany w ramach pomocy międzynarodowej. Transfery mogą być dokonane na rzecz instytucji rządowych lub na rzecz pozostałych sektorów w postaci pieniężnej, jak też w naturze¹. Przepływy odnotowywane na tym rachunku są znacznie mniejsze, ale dla Polski w roku 2025 ich bilans był ujemny i wynosił -410 mln US\$.

Jeśli teraz dodamy cztery salda: obrotów towarowych, usług, dochodów pierwotnych i wtórnych, to otrzymamy tak zwane saldo na rachunku bieżącym. W roku 2025 było ono dla Polski także ujemne i wynosiło -9,053 mld US\$. Decydujący wpływ na ujemne saldo na rachunku bieżącym miało ujemne saldo na rachunku pierwotnym. Zilustrowano to na rys. 2.

¹ NBP, Statystyka bilansu płatniczego. Uwagi metodyczne, Departament Statystyki NBP Warszawa, wrzesień 2023 r, s. 21-22. <https://nbp.pl/wp-content/uploads/2022/09/BoP-uwagi-metodyczne.pdf> (13.04.2026)

Rys. 2. Wartość elementów rachunku bieżącego dla Polski na koniec roku 2025 według danych NBP

Skoro saldo dochodów pierwotnych było zawsze ujemne, to czy warto się angażować w tego typu działalność. Czy warto wpuszczać zagranicznych inwestorów, których działalność powoduje tak duże wypływy kapitału z Polski, co o tym myśli nasz rolnik?

Ograniczenia dla zagranicznych inwestycji

Obecność zagranicznych inwestorów ma swoje zalety i wady i jest to osobny temat. Niektóre kraje bronią się przed ich ekspansją stosując różne narzędzia. Istnieje kilka grup metod obrony przed zagranicznymi inwestorami²:

1. Ograniczenia dotyczące własności zagranicznej

Zazwyczaj przybierają one formę ograniczenia udziału kapitału własnego spółek, jaki mogą posiadać nierezydenci (zagraniczni inwestorzy). Może to być na przykład ograniczenie posiadania do 50% kapitału własnego lub zakaz jakiegokolwiek własności zagranicznej. Ograniczenia dotyczące posiadania mniej niż 50% kapitału własnego dotyczą przykładowo linii

² Stephen S. Golub. (2003). "Measures of Restrictions On Inward Foreign Direct Investment for OECD Countries". OECD Economic Studies. Issue 1. 88-122. s. 91, DOI: 10.1787/eco_studies-v2003-art3-en <https://works.swarthmore.edu/fac-economics/5> (11.05.2026).

lotniczych w UE i w krajach Ameryki Północnej, branży telekomunikacyjnej w Japonii, żeglugi słodkowodnej w USA. Wyłączna własność krajowa jest stosowana w sektorach wykorzystujących zasoby naturalne danego kraju, np. sektory rybołówstwa i energetyki w Islandii i w sektorze naftowym Meksyku.

2. Obowiązkowe procedury kontroli i zatwierdzania

Można tu na przykład wymagać, aby zagraniczny inwestor wykazał swoje korzyści ekonomiczne. Może to zwiększać koszty wejścia na dany rynek i zniechęcać zagranicznych inwestorów. Takie przepisy dotyczą na przykład niektórych branż w Japonii oraz przejęcia ponad 49% istniejącego przedsiębiorstwa w Meksyku.

3. Ograniczenia dotyczące możliwości zarządzania i pracy w spółkach zależnych

Są tu formułowane przepisy, które mogą stanowić, że obywatele danego kraju lub rezydenci muszą stanowić większość w organach zarządzających. Tego rodzaju rozwiązania są stosowane w firmach ubezpieczeniowych w krajach członkowskich UE, w sektorze usług finansowych w Kanadzie i w sektorze transportu w Japonii³. Przepisy krajowe mogą także ograniczać zatrudnianie cudzoziemców (przepisy takie są stosowane np. w Turcji).

4. Ograniczenia dotyczące działalności operacyjnej

Przykładem tego rodzaju przepisów są ograniczenia dotyczące kabotażu w transporcie morskim w krajach UE.

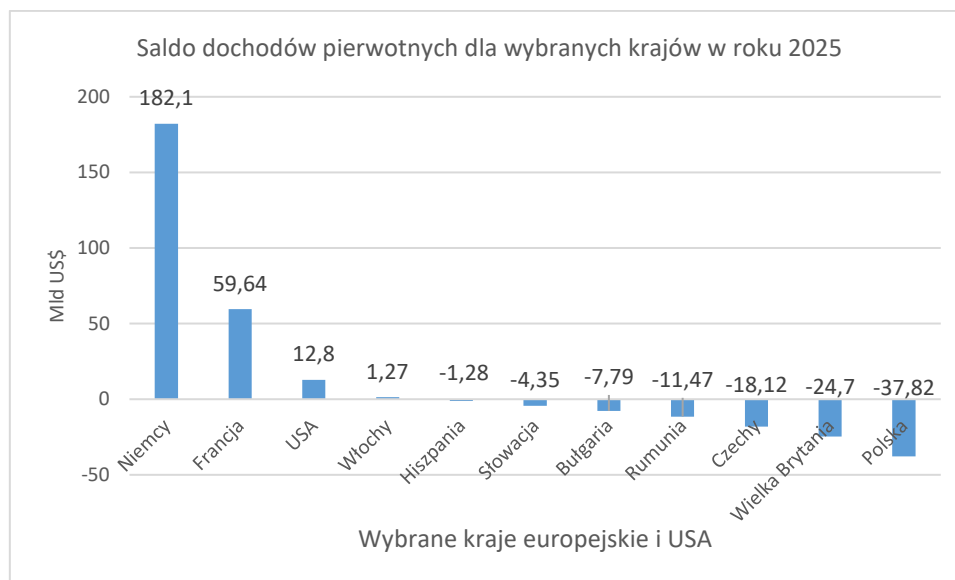
Oprócz barier formalnych napływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych może być ograniczany poprzez nieprzejrzyste, nieformalne działania publiczne lub prywatne. Np. system kontroli korporacyjnej stosowany w Japonii w branży telekomunikacyjnej utrudnia napływ inwestycji z USA, a praktyki regulacyjne w sektorze telekomunikacyjnym w Unii Europejskiej działają jako środki ograniczające Bezpośrednie Inwestycje Zagraniczne.

Polska na tle innych krajów

Czy saldo dochodów pierwotnych i tendencje jego zmian różnią się w istotny sposób wśród krajów UE? Łatwo to sprawdzić analizując dane publikowane przez IMF a także Bank Światowy, są to te same dane gromadzone i publikowane przez IMF. Pokazano to na rysunku 3.

³ Stephen S. Golub. (2003)., s. 91.

Po jednej stronie zestawienia mamy Niemcy czerpiące duże korzyści z zagranicznych inwestycji, po drugiej stronie skrajnym przypadkiem jest Polska, która ma najniższe ujemne saldo przepływów finansowych wynikających z zagranicznych inwestycji.

Rys. 3. Saldo dochodów pierwotnych wybranych krajów w roku 2025

Źródło: opracowanie własne na podstawie:

<https://data.worldbank.org/indicator/BN.GSR.FCTY.CD?end=2025&locations=PL&start=1960&view=chart>

Podsumowanie

Z przedstawionych analiz wynika, że skutki finansowe obecności międzynarodowych inwestorów w Polsce są zdecydowanie negatywne. Co więcej sytuacja stale się pogarsza. Co prawda, ci zagraniczni inwestorzy w ramach „międzynarodowej pomocy” sfinansowali budowę w Polsce sieci nowoczesnych dróg. Powstały i nadal powstają sieci zagranicznych supermarketów. Zagraniczne stacje telewizyjne i radiowe skutecznie kształtują postawy zakupowe (i nie tylko) Polaków. Gdzie jednak leżą granice tej ekspansji?